University of Groningen

Raymond Roussel. Ecriture et Désir.

Houppermans, Josephus Matheus Marie

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

1982

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Houppermans, J. M. M. (1982). *Raymond Roussel. Ecriture et Désir*. s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

The publication may also be distributed here under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license. More information can be found on the University of Groningen website: <https://www.rug.nl/library/open-access/self-archiving-pure/taverne-amendment>.

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

SAMENVATTING

In deze studie hebben wij een poging gedaan te onderzoeken waarin het specifieke gelegen is van de boeken van Raymond Roussel (1877-1933), die zowel door de Surrealisten als door de Nouveaux Romanciers als een voorloper beschouwd wordt. Met name hebben wij nagegaan welk het belang is van het "Procédé" dat hij hanteerde en hoe zijn formele uitgangspunten zich verhouden tot de door hem naar voren geschoven verbeeldingskracht. Wij hebben vooral willen aantonen dat zowel zuiver formele benaderingen als exclusief thematisch gericht onderzoek tekort schieten wanneer het erom gaat de reikwijdte van de teksten als zodanig aan te geven. Meer in het bijzonder hebben wij - zoals de titel van onze studie aangeeft - zo willen preciseren hoe het schrijven van Roussel een heel typisch voorbeeld is van de manier waarop het verlangen in tekst gebracht wordt.

Onze aandacht is vooral gericht geweest op de twee grote romans uit resp. 1910 en 1914, *Impressions d'Afrique* en *Locus Solus*, maar ook andere teksten zijn min of meer uitgebreid aan bod gekomen, gezien als voorbereiding voor de romans of als voorbeelden van de ontwikkeling van Roussel nadien. Het is namelijk in deze romans dat de conflicten tussen procédé en verbeelding, tussen taal en verlangen, volgens ons het duidelijkst naar voren komen.

Wanneer onze studie hierbij gebruik maakt van een aantal gegevens uit de psychoanalyse, is dit niet om te komen tot een naar onze mening weinig relevante psychopathologie van de auteur, maar om het onbewuste van de tekst te kunnen benaderen, zoals dit in het leesproces naar voren komt.

Na een algemene inleiding, waarin wij onze uitgangspunten uiteenzetten, valt het werk in twee grote delen uiteen, te weten *Symbolen en Woorden* en *Beelden en Figuren*. Beide delen bevatten een aantal onderscheiden hoofdstukken, die op hun beurt bestaan uit een reeks paragrafen. Aangezien in beide delen de ontmoeting tussen taal en beelden centraal staat, zijn ze niet essentieel verschillend van elkaar. De tweedeling geeft vooral aan dat in deel één de invalsweg die van de woorden is, terwijl in deel twee de beelden voorop staan.

Hoofdstuk 1 van deel 1 wil, uitgaande van enige jeugdverhalen van Roussel, concreet aangeven hoe woorden en beelden in de tekst verweven zijn, daarbij rekening houdend met het lacaniaanse onderscheid tussen "symbolique" en "imaginaire". Wij vullen onze gevolgtrekkingen aan met enige definities van het begrip verlangen.

Hoofdstuk 2 gaat dieper op de aangeroerde vragen in door te proberen te toetsen in hoeverre de theorieën van de structuralistisch georiënteerde psychoanalyse toepasbaar zijn bij het bestuderen van Roussel.

Van Lacan bekijken wij vooral zijn theorie van de "signifiance" en zijn opvattingen over de begrippen metafoor en metonymie. De term "l'oscillation", die Rosolato gebruikt bij zijn doordenken van Lacan, vooral op het gebied van de kunst, geeft ons de gelegenheid dieper in te gaan op wat in een tekst gezegd en verzwegen wordt.

Op haar manier sluit ook J. Kristéva met haar "sémanalyse" bij Lacan aan; aangezien zij een belangrijk artikel aan Roussel wijdde, waarin zij tevens bepaalde essentiële punten van haar visie op literatuur naar voren brengt, besluiten wij dit hoofdstuk met een bespreking van met name haar begrip "vraisemblabilisation".

Hoofdstuk 3 wil, na een erkenning van alle rijke suggesties die de structuralistische benadering geeft, toch ook enige vraagtekens bij de zo verkregen resultaten plaatsen. Met name de lacaniaanse kernbegrippen "manque" en "vérité" worden kritisch bekeken. Hierbij maken wij gebruik van teksten van poststructuralistische denkers als J. Derrida en G. Deleuze. Met name deze laatste lijkt ons aanknopingspunten te verschaffen om tot een lectuur van Roussel te komen die niet blijft staan bij de gegevens van de "roman familial".

De theorieën die wij in het eerste gedeelte hebben uiteengezet werken natuurlijk ook door in deel twee. Bovendien hebben wij in hoofdstuk drie de basisschemas van de romans aangegeven die het mogelijk maken de analyses van deel twee eenvoudig te plaatsen.

Deel twee wil een inventaris zijn van de belangrijkste manieren waarop in de teksten van Roussel "symbolique" en "imaginaire" samenkomen.

Hoofdstuk 1 beschrijft de tendens van het werk om tot eenheid en homogeniteit te komen, maar laat ook zien hoe hiermee de krachten van splijting en verbodskeling onlosmakelijk verbonden zijn.

In hoofdstuk 2 en 3 komen de hoofdrolspelers uit de "roman familial", de vader en de moeder, als beelden uitgebreid ter sprake. De ambivalentie van het moederbeeld, de omvorming van de vaderfiguur tot literaire ideaalvader en het uiteindelijk voorbijstreven door de tekst van deze beelden als statische entiteiten staan hierbij op de voorgrond.

Hoofdstuk 4 bespreekt vooral de beeldvorming op het niveau van het voorbewuste en gaat hierbij uit van de theorieën van Bachelard over de elementen en de "materiële verbeelding". Water, lucht, vuur en aarde komen achtereenvolgens ter sprake, in een analyse die geconcentreerd is op enige typische voorbeelden uit de grote romans.

Hoofdstuk 5 wil vooral aantonen hoe de tekst ook gezien vanuit het vertrekpunt van de verbeelding door zijn voortdurende verdubbelingen, zijn constante decentralisatie en zijn eindeloze menigvuldigheid van samenhangen en leescircuits een bij uitstek dynamisch totaalbeeld oplevert. In dit laatste hoofdstuk is daarbij nog eens de nadruk gelegd op de rol die dieren en machines spelen. Door de invoering van de term "sexe" hebben wij proberen aan te geven hoe het lichamelijke, de verbeelding en de taal een uiteindelijke eenheid vormen in de tekst.

Dat de roem van Roussel als schaakspeler de geleding van onze studie ook nog op een andere wijze "op het bord" brengt, kan men lezen als een stylistisch eerbetoon.